

Damian Szacawa

Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa Danii: balans pomiędzy wartościami a zagrożeniami bezpieczeństwa

Przedstawiona pod koniec stycznia 2022 r. nowa strategia polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Danii koncentruje się wokół przywiązania do wartości, dbania o bezpieczeństwo oraz budowania potęgi państwa w oparciu o dyplomację klimatyczną. W związku z napiętą sytuacją międzynarodową strategia ma przeciwdziałać tradycyjnym i nowym zagrożeniom bezpieczeństwa.

Wartości przede wszystkim. W nowej strategii polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Danii na pierwszym miejscu postawiono „dyplomację nastawioną na wartość”, której celem jest zapewnienie Danii silnego głosu w świecie. Polega ona na uwypuklaniu w działaniach dyplomatycznych „wartości uniwersalnych”, takich jak demokracja, wolność, prawa człowieka czy też praworządność. W związku z tym należy się spodziewać dalszego wspierania opozycji demokratycznej w Białorusi ([„Komentarze IEŚ”, nr 252](#)), czego potwierdzeniem jest fakt, że Swiatłana Cichanouska kilkakrotnie spotkała się z ministrem spraw zagranicznych Jeppe Kofodem (po raz ostatni na początku lutego 2022 r.). Na wsparcie finansowe mogą liczyć również organizacje pozarządowe w sześciu państwach Partnerstwa Wschodniego, które mogą korzystać w latach 2020-2022 z Funduszu Nowej Demokracji o wartości 50 milionów DKK (6,7 miliona euro).

Zważając na drastyczne pogorszenie sytuacji bezpieczeństwa w Europie, Dania podkreśla również pierwszeństwo dla rozwiązań dyplomatycznych i dialogu w oparciu o istniejące rozwiązania instytucjonalne. Tylko silne instytucje międzynarodowe są w stanie zapewnić bezpieczeństwo, sprawiedliwość i dobrobyt, na poziomie zarówno regionalnym, jak i globalnym. Ważnym elementem działań w zakresie pierwszego priorytetu jest również kampania na rzecz ubiegania się o miejsce niestałego członka Rady Bezpieczeństwa (RB) ONZ w latach 2025-2026 ([„Komentarze IEŚ”, nr 370](#)). Zwiększono liczbę dyplomatów pracujących w przedstawicielstwie Danii przy ONZ w Nowym Jorku. Ponadto wskazano, że Dania zamierza pełnić dla całego świata rolę „męża zaufania”, który będzie szukać kompromisów w często podzielonej RB ONZ.

Dyplomacja, która zapewnia ochronę przed tradycyjnymi zagrożeniami. Od zakończenia II wojny światowej międzynarodowa aktywność Danii w sferze polityki bezpieczeństwa odbywa się pod auspicjami NATO i ONZ. W związku z tym polityka obronna Danii w dalszym ciągu jest powiązana bardzo mocno ze Stanami Zjednoczonymi, na poziomie tak strategicznym (uczestnictwo w interwencjach kierowanych przez USA, np. w Iraku), jak i operacyjnym (zakup 27 samolotów wielozadaniowych Lockheed Martin F-35A Lightning II). Jeśli chodzi o zasięg geograficzny, to szczególnym zainteresowaniem objęto obszar Arktyki i północnego Atlantyku ([„Komentarze IEŚ”, nr 130](#)) oraz obszary sąsiadujące z Królestwem Danii. W każdym z nich zwrócono uwagę na rosnącą militarną obecność Rosji, która stwarza wyzwanie dla polityki bezpieczeństwa Danii ze względu m.in. na nieprzestrzeganie międzynarodowych porozumień w zakresie kontroli zbrojeń, podtrzymywanie „zamrożonych” konfliktów, nielegalną aneksję Krymu, częste przypadki łamania praw człowieka, poważne i systematyczne ataki cybernetyczne oraz działania dezinformacyjne.

Wprawdzie nowa strategia bezpieczeństwa i obrony nie wprowadza żadnych zmian, ale premier Danii Mette Frederiksen 10 lutego 2022 r. zapowiedziała rozpoczęcie negocjacji ze Stanami Zjednoczonymi na temat nowego dwustronnego porozumienia obronnego. Nie są znane wszystkie negocjowane zagadnienia, ale wiadomo, że obejmuje ono możliwość obecności sił zbrojnych USA wraz z uzbrojeniem na terytorium Danii, co byłoby wydarzeniem bez precedensu, ponieważ Dania nigdy dotąd nie wyraziła zgody na stacjonowanie sił zbrojnych innego państwa na swoim terytorium. Pomimo tego, że premier M. Frederiksen podkreśliła, że nie należy łączyć tego faktu z sytuacją na granicy Ukrainy z Rosją, to nie sposób nie zauważyć koincydencji, i należy to traktować

jako demonstrację możliwości dalszego wzmocnienia sił amerykańskich stacjonujących w Polsce i państwach bałtyckich w przypadku dalszego pogarszania się sytuacji bezpieczeństwa.

Dania, ze względu na swoje klauzule opt-out zgłoszone do traktatu z Maastricht, zrezygnowała z udziału we wdrażaniu decyzji i działań UE mających implikacje obronne, dlatego też jej wpływy w ramach Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony UE (WPBiO) są ograniczone. W kontekście wzmocnienia WPBiO w ostatnich latach, obejmującego tzw. Kompas strategiczny, dalszy rozwój stałej współpracy strukturalnej (PESCO), roczny skoordynowany przegląd w zakresie obrony (CARD) oraz wzmocnienia europejskiej produkcji sprzętu wojskowego i nadania wojskowej współpracy w UE wyraźniejszego charakteru, pojawił się pomysł rezygnacji z duńskiego opt-out w tym obszarze. Nie doszedł on jednak do fazy referendum, a po zakończeniu prezydentury Donalda Trumpa w USA nie pojawia się już w przestrzeni publicznej.

Dyplomacja reagująca na nowe zagrożenia. Obok tradycyjnych wyzwań i zagrożeń wynikających z działań Rosji oraz Chin, w nowej strategii wyjątkowo dużo miejsca poświęcono nowym zagrożeniom. Wskazano w niej szereg niebezpieczeństw wynikających z rozwoju technologicznego, inwestycji zagranicznych oraz wykorzystania działań hybrydowych, łączących tradycyjne szpiegostwo z różnymi instrumentami dyplomatycznymi, presją gospodarczą i działaniami w sferze komunikowania:

- współpraca gospodarcza prowadzona przez przedsiębiorstwa duńskie i zagraniczne narażona jest na szpiegostwo cybernetyczne i transfer technologii wykorzystywanej w programach produkcji broni masowego rażenia;
- ataki cybernetyczne, które uderzają w agencje rządowe oraz przedsiębiorstwa prywatne (np. w 2017 r. firma Maersk, jeden z największych przewoźników kontenerów, została zaatakowana przez tzw. atak NotPetya);
- działania dezinformacyjne, które zagrażają wolnej debacie publicznej w Danii, są podejmowane przez inne państwa w celu wywarcia wpływu na opinie i zachowania społeczeństwa duńskiego.

Jest to zgodne z raportami Policyjnej Służby Wywiadowczej (PET) oraz służby kontrwywiadu (FE), które zauważają, że w ostatnich latach znacznie wzrosło zagrożenie szpiegostwem wobec Danii, które dotyczy wielu osób, np. na początku stycznia zatrzymano szefa wywiadu zagranicznego Larsa Findsen, któremu postawiono zarzuty ujawniania poufnych dokumentów.

Dyplomacja klimatyczna zapewni Danii status zielonej potęgi. Szereg nowych zagrożeń bezpieczeństwa wynika również ze zmian klimatu, czego dowodzi raport o globalnych ryzykach, opublikowany w styczniu 2022 r. przez Światowe Forum Ekonomiczne. Autorzy raportu dowodzą, że ten czynnik odpowiada za pięć największych globalnych zagrożeń w najbliższej dekadzie, tj. niepowodzenie działań na rzecz klimatu, ekstremalne zjawiska pogodowe, utratę bioróżnorodności, zmniejszające się zasoby naturalne oraz szkody wyrządzone środowisku naturalnemu. Dlatego Dania dyplomację klimatyczną umieściła jako jeden z ważniejszych priorytetów w nowej strategii polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Tym samym kontynuuje dotychczasowe działania rządu socjaldemokratycznego M. Frederiksen, który to rząd ogłosił kontynuację zielonej transformacji jako sposób na wyjście Danii z kryzysu gospodarczego wywołanego pandemią COVID-19 oraz stanowiącego motor napędowy gospodarki Danii w kolejnych latach ([„Komentarze IES”, nr 192](#)).

Odejście od węgla i postawienie na globalne działania przeciwdziałające zmianom klimatycznym są przykładami proponowanych zmian w zakresie wytwarzania i wykorzystywania energii. Dania wciąż postrzega siebie jako państwo, które odpowiada za wdrożenie ambitniejszych celów klimatycznych UE, w związku z czym aktywnie buduje koalicje państw opowiadających się przeciw wpisaniu gazu ziemnego oraz energetyki jądrowej na listę technologii niskoemisyjnych w nowej taksonomii UE.

Wnioski

- Dania jest państwem, które prowadzi politykę zagraniczną i bezpieczeństwa w oparciu o konsensus wewnętrzny, osiągnięty ponad różnicami politycznymi. Oznacza to, że większość w parlamencie

zaakceptowała priorytety nowej strategii polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, obejmujące przeciwdziałanie zarówno starym, jak i nowym zagrożeniom bezpieczeństwa.

- Strategia dowodzi, że Dania nie jest gotowa na rezygnację z suwerenności w odniesieniu do współpracy w ramach WPBiO. Dlatego też w dalszym ciągu opiera swoje działania w polityce bezpieczeństwa na NATO, ONZ oraz na współpracy z innymi państwami nordyckimi.
- Dania zauważa, że ogólna sytuacja bezpieczeństwa w Europie jest dalece niekorzystna, co wpływa znacząco również na prowadzoną przez nią politykę bezpieczeństwa, obejmującą wsparcie sojuszników w ramach NATO i UE. Obecnie podejmowane działania wzmacniają siły reagowania NATO – w pierwszej połowie stycznia br. Dania poinformowała o skierowaniu czterech myśliwców F-16 na Litwę oraz wysłała do patrolowania Morza Bałtyckiego jedną fregatę rakietową.
- Negocjowane dalsze zacieśnienie współpracy dwustronnej z USA może umożliwić wojskom amerykańskim prowadzenie operacji w innych państwach Sojuszu, również z wykorzystaniem infrastruktury duńskiej (np. porty morskie lub jedna z trzech wojskowych baz lotniczych), a tym samym może stanowić kolejny element strategii odstraszania Rosji.